

Utlåtande Rotel II (Dnr KS 2020/895)

En överdäckning av centralbron

Motion av Peter Wallmark (-)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog

Sammanfattning av ärendet

I en motion av Peter Wallmark (-) framförs att Centralbron skär som ett fult sår genom Stockholms centrala delar och därför föreslås en överdäckning. Avsikten med en överdäckning är att området förskönas samt att den kan tillföra lokaler, kultur och fler grönytor.

I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar att berörda förvaltningar ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för hur en överdäckning av Centralbron skulle kunna utformas för att tillföra stockholmare och besökare en attraktiv plats för handel, kultur och grönytor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Stadsledningskontoret anser att en överdäckning av centralbron innebära stora kostnader både i genomförandet och för framtida underhåll.

Exploateringsnämnden bedömer att det vore bättre att prioritera andra projekt med högre nytt och bättre lönsamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser i första hand att förslaget i motionen bör vägas mot den kartläggning om möjliga överdäckningar som exploateringskontoret gjort.

Stadsbyggnadsnämnden bedömer sammantaget att förslaget inte är realistiskt eller lämpligt.

Trafiknämnden anser att en överdäckning skulle innebära stora kostnader att genomföra och att underhålla.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Staden är alltid under förändring och utveckling. Redan idag bedrivs fler projekt där trafikleder överdäckas för att skapa nya miljöer, bland dessa kan nämnas centralstationsområdet, delar av Klarastrandsleden och inte minst Hagastaden. Överdäckningar är dock alltid komplicerade och förknippade med stora kostnader. Staden måste därför prioritera projekt som skapar förutsättningar för god stadsutveckling och bostadsbyggande till rimliga kostnader. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilaga

Motion om en överdäckning av centralbron, dnr KS 2020/895-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 21 december 2022

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

Motionären framför att Centralbron skär som ett fult sår genom Stockholms centrala delar och föreslår därför en överdäckning. Avsikten med en överdäckning är att området förskönas samt att den kan tillföra lokaler, kultur och fler grönytor.

I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar att berörda förvaltningar ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för hur en överdäckning av Centralbron skulle kunna utformas för att tillföra stockholmare och besökare en attraktiv plats för handel, kultur och grönytor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att det över tid pågått diskussioner om att minska Centralbrons negativa påverkan på stadsbild och vistelseytor. Detta har resulterat i en rad initiativ och utredningar för att hitta möjliga lösningar. Utredningar för området har framförallt handlat om en tunnelförläggning (nedgrävning) av trafiken. Detta har dock hindrats av de mycket komplicerade förutsättningarna som råder på platsen med omfattande trafik (väg, järnväg och tunnelbana) samt stora tekniska svårigheter som i sin tur medför stora kostnader.

En överdäckning, som ska hantera nuvarande trafik på Centralbron, kommer vara hög och stor. Fria mått för motorfordon samt tillkommande konstruktion innebär att Centralbron riskerar att utgöra en visuell barriär som ytterligare bryter siktlinjer mellan Södermalm, Gamla stan, Riddarholmen, Tegelbacken och Kungsholmen. Konstruktionen skulle också skära vattnet i två delar.

En överdäckning som, utöver att vara en struktur som döljer bilarna, dessutom innehåller lokaler bygger än mer volym. Det blir en byggnadsvolym istället för en bro. Parallellt med Centralbron finns idag järnväg och tunnelbana. Vid en överdäckning av Centralbron så behöver även spårinfrastrukturen hanteras vilket ger ytterligare risk för att det behövs en stor byggnad. Det kan därmed vara svårt att kombinera en överdäckning med riksintresset för kulturmiljö.

Överdäckningar av infrastruktur är dessutom dyra och komplicerade projekt som tar lång tid att genomföra. Staden har ett begränsat investeringsutrymme och det är angeläget att utgå från stadens investeringsstrategi. En överdäckning av Centralbron skulle innebära stora kostnader både i genomförandet och för framtida underhåll.

I staden genomförs och pågår redan idag planering för flera stora överdäckningar. Hagastaden, centralstationsområdet och delar av Klarastrandsleden är några exempel. Gemensamt för de flesta sådana exempel är att överdäckningen ger utrymme för bostäder eller arbetsplatser som förutsätts delfinansiera de stora kostnader som projekten medför.

Att överdäcka Centralbron skulle inte generera exploaterbar mark för bostäder, möjligtvis skulle torg, grönytor och begränsad handel kunna utvecklas på överdäckningen. Eftersom det inte går att bygga bostäder så skulle överdäckningen inte bidra till stadens bostadsbyggnadsmål och inte heller ge några intäkter från markförsäljning.

Det finns andra sätt att öka att uppnå ökad stadskvalitet i området. Minskad vägtrafik i området skulle gynna kulturvärdena vid Riddarholmen och Gamla Stan. Dels genom minskade utsläpp och buller samt förbättrad luftkvalitet. Området skulle få ökade upplevelsevärden.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Motion om en överdäckning av Centralbron av Peter Wallmark (SD) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att besvara remissen i enlighet med kontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Christina Wallmark (SD), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret arbetar med att utveckla stadens mark bland annat genom att tillskapa nya bostäder, butiker och lokaler på lämpliga platser.

Att överdäcka Centralbron skulle inte generera exploaterbar mark för bostäder, möjligtvis skulle torg, grönytor och begränsad handel kunna utvecklas på överdäckningen.

En överdäckning antas var mycket dyr att genomföra. Ur ekonomisk synvinkel kan en överdäckning därför inte förespråkas då kostnader för denna inte bedöms kunna finansieras med intäkter från de ändamål som eventuellt skulle kunna anläggas på överdäckningen.

Även andra frågor såsom trafikplanering, konstruktioner, barriäreffekter och stadsmiljö måste därtill beaktas. Mot bakgrund av att det troligtvis inte skulle vara möjligt att tillskapa exploaterbar mark trots en mycket kostsam överdäckning så

bedömer kontoret att det skulle vara bättre att prioritera andra projekt med högre nytta och bättre lönsamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Anton Clarholm (SD), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Diskussioner om överdäckning, nedgrävning eller på annat sätt minska den negativa påverkan på stadsbild och vistelseytor genom ett att stadens viktigaste centrala områden, har förts länge. Sedan dåvarande Banverket i slutet av 1980-talet inledde arbetet med järnvägskapaciteten till centrala Stockholm, har även centralbrons framtid varit en del av frågeställningen. Den av Regeringen tillsatta Ridderholmskommittén föreslog exempelvis en kombination av ett tredje spår i ytläge kombinerat med nedgrävd centralbro. Därefter uppdrogs åt bl.a. Stockholms stad att studera centralbrons nedgrävning mer ingående.

På senare tid har flera motioner tagit upp frågan. I motion 2016:90 föreslås fortsatta utredningar om möjliga överdäckningar genom att identifiera lämpliga vägar och platser i staden, och i en annan motion (2017:27) föreslås en förstudie om tunnelförläggning av centralbron.

Det är således ingen ny tanke att förbättra miljön och frigöra vattenområdet mellan Södermalm och centralstationen, genom att minimera det intrång som centralbron utgör. Som framgår ovan har förslagen främst handlat om tunnelförläggning även om också överdäckning funnits med i en del diskussioner. Projektets genomförande har hittills hindrats av de mycket komplicerade förutsättningarna som råder vid denna trafikintensiva sträcka genom stadens centrala delar. Kostnaderna har bedömts som mycket stora och de tekniska svårigheterna, t.ex. under byggtiden och hänsyn till transporter med farligt gods är stora. En överdäckning är förvisso ett mindre omfattande ingrepp än tunnelförläggning, men även en sådan är troligen förenat med stora utmaningar.

Länsstyrelsen uppmärksammade för ett tiotal år sedan de bristfälliga kunskaper de menade fanns kring överdäckningar. I avsikt att skapa en förbättrad och samlad kunskapsbild lät man genomföra en utredning som resulterade i rapporten Överdäckningar, Länsstyrelsens rapport 2012:22. I rapporten konstateras att frågor kring risk och säkerhet är särskilt framträdande och svårhanterliga. Även vilken typ av konstruktion som väljs är en utmaning då kostnaderna tenderar att bli ohanterligt stora.

De flesta är nog överens om att en överdäckning av centralbron skulle ge stora förbättringar och möjliggöra mycket positiva möjligheter att utveckla det för staden viktiga området mellan Södermalm, via Riddarholmen till Centralen.

Frågeställningen handlar inte främst om nyttan med minskade barriärer, utökad vattenspegel och förbättrad bullersituation. Istället är frågan om en sådan stor investering är motiverad och möjlig att prioritera, då det otvivelaktigt skulle riskera att tränga undan eller kraftigt försena andra angelägna satsningar.

I Stockholm genomförs och pågår planering för flera stora överdäckningar. Hagastaden, centralstationsområdet och delar av Klarastrandsleden är några exempel. Även överdäckning av tunnelbanan och tvärbanan utreds vid Liljeholmen och Globen norr om Slakthusområdet. Gemensamt för de flesta sådana exempel är möjligheten att ge utrymme för bostäder eller arbetsplatser, som kan delfinansiera de stora kostnader sådana projekt medför.

Exploateringsnämnden har nyligen haft ett budgetuppdrag om att kartlägga möjliga överdäckningar av trafikinfrastruktur som kan innebära ett ökat byggande kring dessa. Avsikten med uppdraget var att få en överblick om var överdäckning är mest angeläget för stadens utveckling.

Förvaltningen anser i första hand att förslaget i motionen bör vägas mot den kartläggning om möjliga överdäckningar som exploateringskontoret gjort.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2020 följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Att Centralbron har en ovarsam gestaltning i relation till omgivande kulturmiljö och utgör en fysisk och visuell barriär har varit föremål för en rad initiativ och utredningar. I motionen föreslås att problematiken ska åtgärdas med en överdäckning.

En överdäckning som fortsatt behöver hantera nuvarande trafik på centralbron kommer vara volymskapande. Fria mått för bilar samt tillkommande konstruktion bedöms innebära att centralbron skulle utgöra en större visuell barriär än idag, som ytterligare bryter siktlinjer mellan Södermalm, Gamla stan, Riddarholmen, Tegelbacken och Kungsholmen. Kontakten mellan stadens stora vattenrum, Riddarfjärden och Strömmen, skulle gå förlorad. En överdäckning som dessutom innehåller lokaler för kultur eller andra verksamheter skulle innebära än mer volym. Centralbron utgör idag inte den enda bron genom området. Även tunnelbana och järnväg trafikerar sträckan parallellt med varandra. Till dessa trafikslag tillkommer

frågor om hantering av risk, luftkvalitet, buller och barriärverkan. Kontoret bedömer inte att det är lämpligt.

Överdäckningar av infrastruktur är dyra och komplicerade projekt som tar lång tid att genomföra. Staden har ett begränsat investeringsutrymme, och det är angeläget att utgå från stadens investeringsstrategi. En överdäckning av Centralbron skulle innebära stora kostnader både att genomföra och att underhålla, samtidigt som den skulle förstärka den visuella barriäreffekten, ytterligare befästa Centralbron som byggd struktur under överskådlig framtid samt försvåra läsningen av Riddarholmen och Gamla Stan som öar.

Kontoret bedömer sammantaget inte att förslaget är realistiskt eller lämpligt.

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen samt förklara beslutet omedelbart justerat.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2020 följande.

1. Trafiknämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande av Mads Lundgaard (SD), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret instämmer i att Centralbron utgör en både fysisk och visuell barriär idag. Nya ytor för både gående och cyklande trafikanter skulle öka möjligheterna till att röra sig i gena stråk genom den centrala staden.

En överdäckning, som fortsatt ska hantera nuvarande trafik på Centralbron, kommer vara hög och stor. Fria mått för motorfordon samt tillkommande konstruktion innebär att Centralbron riskerar att utgöra en visuell barriär som ytterligare bryter siktlinjer mellan Södermalm, Gamla stan, Riddarholmen, Tegelbacken och Kungsholmen. Konstruktionen skär också vattnet i två delar. En överdäckning som utöver att vara en struktur som döljer bilarna dessutom innehåller lokaler för kultur bygger än mer volym. Det blir en byggnadsvolym istället för en bro. Det kan därför vara svårt att kombinera en överdäckning med riksintresse för kulturmiljö.

En överdäckning av Centralbron kommer inte att bidra till möjligheten att bygga bostäder. Den bidrar därför inte till stadens bostadsbyggnadsmål och ger inte heller några intäkter från markförsäljning.

Möjliga överdäckningar som bidrar till fler bostäder och arbetsplatser beskrivs i trafikkontorets tjänsteutlåtande från 2020-03-26. Trafikkontoret konstaterar i detta tjänsteutlåtande att överdäckningar av infrastruktur är dyra och komplicerade projekt som tar lång tid att genomföra.

En överdäckning av Centralbron innebär stora kostnader både att genomföra och att underhålla. En grov uppskattning av kostnaden för att överdäcka Centralbron är 1-2 miljarder kronor. En sådan investering på just den här platsen behöver vägas mot att istället överbygga barriärer på andra platser i staden och att utveckla infrastrukturen på andra sätt. Nya gång- och cykelbroar är till exempel ofta billigare och bättre för att överbygga trafikbarriärer och koppla samman staden. Det finns redan idag flera gång- och cykelbroar utpekade i aktuella stadsbyggnadsprojekt, som saknar finansiering.

Utredning av en överdäckning

En utredning av en överdäckning av Centralbron innehåller många stora och komplexa frågeställningar. Trafikkontoret ser att den mest realistiska lösningen skulle vara en lätt överbyggnad för gång och cykel som adderar så liten vikt som möjligt till befintlig bro för att i så fall kunna nyttja befintlig grundläggning. De viktigaste frågeställningarna för en sådan konstruktionslösning listas nedan.

Tekniska frågeställningar:

- Kan brons grundläggning nyttjas för en lättare konstruktion och på så sätt undvika kostnader för grundläggning och vattenarbeten?
- Går det att utforma konstruktionen så att den inte räknas som en tunnel? Om det är en tunnel gäller tunnelregelverk för installationer, brand, utrymning etc. Detta är förenat med stora kostnader. Det krävs också en riskutredning.
- Vilka begränsningar finns från järnvägen, tunnelbanans spår etc?
- Vilka funktioner kan finnas på en överdäckning?

Andra utredningsbehov:

- En noggrann kalkyl för investering och drift av konstruktionen behöver tas fram
- Anslutningspunkter för gång- och cykeltrafiken och de vinster dessa nya kopplingar kan innebära behöver studeras.
- Höjd- och barriäreffekt på stads- och kulturmiljön behöver studeras. Är detta förenligt med riksintresset för kulturmiljö?
- En noggrann produktionsplanering behöver göras. Vad är möjligt att genomföra med tanke på trafikavstängningar med mera under byggtiden?

Ett alternativ till att bara utreda en överdäckning av Centralbron vore att förutsättningslöst titta på olika lösningar som minskar Centralbrons barriäreffekt och möjliggör genare kopplingar för gående och cyklister.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation av Christina Wallmark (SD)

Att tillstyrka motionen och därutöver anföra följande:

Centralbron skär som ett fullt sår genom Stockholms centrala delar. Bron är dock helt nödvändig för transporter. Att gräva ner den såsom andra partier har föreslagit vore det bästa men är troligen både ekonomiskt och tekniskt ett ogörligt projekt. Sverigedemokraterna föreslår därför en överdäckning som inte bara förskönar området, det skulle också tillföra lokaler, kultur och fler grönytor utan att omkringliggande bebyggelse störs.

Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten

Reservation av Anton Clarholm (SD)

Att tillstyrka motionen och därutöver anföra följande:

Att förbättra och försköna miljön kring centralbron är en ständigt aktuell fråga som varit uppe för diskussion många gånger. Att gräva ner bron har varit uppe som förslag och framstår som det bästa förslaget rent estetiskt. Tyvärr är den lösningen troligen både tekniskt och ekonomiskt omöjlig.

Vi föreslår därför att centralbron överdäckas vilket inte bara skulle försköna området, det skulle också tillföra lokaler, kultur och fler grönytor utan att omkringliggande bebyggelse störs.

Trafikmyndigheten

Särskilt uttalande av Mads Lundgaard (SD)

En överdäckning tillför staden ett grönt stråk som inte bara möjliggör en tydligare upplevelse för allmänheten av mötet mellan Saltsjön och Mälaren, utan läker också det fula sår som bron utgör idag. Tidigare förslag om att gräva ner bron är varken tekniskt eller ekonomiskt möjligt. Ambitionen av att göra någonting bättre borde inte stanna på grund av det, därför lägger vi denna motion som vi anser gör någonting bra av någonting som idag enbart är ett fullt nödvändigt ont.